

Działania instytucji i trenerów na rzecz rozwoju uzdolnień sportowych dzieci w czasie izolacji społecznej spowodowanej pandemią COVID-19. Perspektywa rodzicielska

Actions of Institutions and Trainers for the Development of Children's Sports Abilities During Social Isolation Caused by the COVID-19 Pandemic. Parental Perspective

DOI 10.25951/4801

Wprowadzenie

„Sportem są wszelkie formy aktywności fizycznej, które przez uczestnictwo doraźne lub zorganizowane wpływają na wypracowanie lub poprawienie kondycji fizycznej i psychicznej, rozwój stosunków społecznych lub osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich poziomach (...). Za sport uważa się również współzawodnictwo oparte na aktywności intelektualnej, którego celem jest osiągnięcie wyniku sportowego” (*Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 roku o sporcie*). Tym samym celem uprawiania sportu jest zarówno dbałość o zdrowie, o relacje z innymi, jak i doskonalenie się i rywalizacja w określonych dyscyplinach. Dla części młodych ludzi sport jest główną dziedziną rozwoju, dlatego podejmują systematyczne treningi oraz biorą udział w zawodach, dążąc do coraz wyższych wyników.

Wprowadzenie izolacji wymusiło nowe zachowania społeczne oraz ograniczyło dostęp do instytucji, które dotychczas dbały o rozwój swoich zawodników. Celem przeprowadzonych badań było poznanie, w jakim zakresie trenerzy i instytucje zajmujące się rozwojem predyspozycji sportowych młodych ludzi podtrzymywały motywację i zainteresowanie sportem, umożliwiały systematyczne treningi oraz dostęp do rywalizacji sportowej. Przyjęto perspektywę rodziców, na których spoczywa odpowiedzialność za dostrzeżenie i wspieranie rozwoju uzdolnień

sportowych ich dzieci. Są oni także osobami, które bezpośrednio angażują się w kwestie organizacyjne, finansowe i psychologiczne związane z wyczynowym uprawianiem sportu przez dzieci.

Podjęty temat jest ważny ze względu na istniejące zagrożenie ponawiania konieczności wprowadzania elementów izolacji społecznej oraz wypracowywanie rozwiązań, które skutki takich sytuacji będą łagodziły.

Uzdolnienia sportowe – ustalenia terminologiczne

Uzdolnienia to właściwości jednostki, które umożliwiają jej osiąganie ponadprzeciętnych wyników w wybranej dziedzinie aktywności, np. w sporcie (Limont 2010); jest to także możliwość realizowania sekwencji działań o wyższym stopniu złożoności (Chruszczewski 2009). W literaturze przedmiotu funkcjonują określenia „zdolności sportowe”, „talent sportowy” oraz „uzdolnienia sportowe”. Na przykład Małgorzata Siekańska definiuje zdolności sportowe następująco: „są przykładem uzdolnień kierunkowych, które sprzyjają kształtowaniu umiejętności i rozwijaniu kompetencji umożliwiających odnoszenie sukcesów sportowych” (Siekańska 2013, s. 20). Natomiast „talent sportowy, to zespół różnego rodzaju cech, właściwości i predyspozycji, które zmieniają się w czasie i wzajemnie się determinują” (Mroczkowska 2010, s. 11). Przy tym jest on tylko jednym z kryteriów warunkujących sukces sportowy, nie mniej ważne są predyspozycje psychologiczne i intelektualne (Mroczkowska 2010, s. 11). W odniesieniu do sportu za uzdolnienia uznaje się właściwości indywidualne: morfologiczne, motoryczne, fizjologiczne i psychiczne, które przyczyniają się do efektywności treningu i walki sportowej (Gracz, Sankowski 2000). Inaczej, w sporcie istotne są takie cechy jak predyspozycje fizyczne – chociaż zróżnicowane w zależności od dyscypliny sportu, umiejętności techniczne i taktyczne oraz predyspozycje psychiczne (Buekers i in. 2015). Istotna jest także możliwość rozwoju, przy odpowiednim wsparciu, treningu motorycznym i psychologicznym (Abbott, Collins 2002).

Instytucje sportowe w rozwoju uzdolnień sportowych dzieci

Podstawowymi instytucjami, w których prowadzona jest działalność sportowa, są kluby sportowe. Aby ich członkowie mogli uczestniczyć we współzawodnictwie na poziomie krajowym i międzynarodowym, zrzeszają się w ramach

polskich związków sportowych. Te z kolei mogą powoływać inne instytucje¹ służące rozwojowi danej dyscypliny.

Innymi, równie istotnymi instytucjami działającymi na rzecz rozwoju predyspozycji sportowych dzieci i młodzieży, są oddziały sportowe, szkoły sportowe oraz szkoły mistrzostwa sportowego, które działają w ramach systemu oświaty, czyli z jednej strony realizują podstawę programową kształcenia ogólnego, z drugiej zaś programy szkolenia sportowego. W celu realizacji programu szkolenia sportowego oddziały sportowe, szkoły sportowe oraz szkoły mistrzostwa sportowego mogą „współpracować z polskimi związkami sportowymi, klubami sportowymi, stowarzyszeniami prowadzącymi działalność statutową w zakresie kultury fizycznej, a także uczelniami prowadzącymi studia wyższe na kierunku związanym z dziedziną nauk o kulturze fizycznej” (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 października 2012 r.). Współpraca ta może dotyczyć w szczególności „pomocy szkoleniowej, wzajemnego udostępniania obiektów lub urządzeń sportowych, korzystania z opieki medycznej i zabiegów odnowy biologicznej, prowadzenia badań diagnostycznych, a także tworzenia warunków do uczestnictwa uczniów w zawodach krajowych i międzynarodowych” (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 października 2012 r.).

Rolą instytucji sportowych jest docieranie do młodych uzdolnionych osób², które mogą być włączone do zespołu i poprzez otrzymanie odpowiedniego wsparcia, rozwijać się dzięki umożliwieniu podejmowania treningów, których celem jest nauczenie się techniki i taktyki danej dyscypliny sportu, doskonaleniu ich, ale też kształtowaniu fizycznej sprawności i cech osobowościowych

¹ Przykładem może być Młodzieżowa Akademia Szachowa powołana przez Polski Związek Szachowy w celu systematycznego podnoszenia umiejętności szachowych najbardziej utalentowanych zawodników w wieku 8–23 lat (zob. Baum, Łukasiewicz-Wieleba 2018).

² Jednak trafne rozpoznanie predyspozycji sportowych jest dość skomplikowane, szczególnie gdy dzieci przejawiają wysoki poziom możliwości w więcej niż jednej dziedzinie, natomiast sport może być jednym z wielu wyborów. Często podstawą decyzji o uprawianiu jakiejś dyscypliny sportu jest naturalna selekcja, oparta na porównywaniu aktualnych wyników jednostki, chociaż mogą one być konsekwencją wielu czynników, np. treningu, dojrzałości biologicznej, różnicą wieku kalendarzowego itp. (Čoh, Žvan 2019). Tym samym oparcie się na instytucjach sportowych jako tych, które potwierdzają rozpoznanie predyspozycji i umożliwią rozwój młodego człowieka, może być zarówno decyzją rodziców (nierzadko na prośbę dziecka), jak i sugestią nauczyciela wychowania fizycznego.

(Buekers i in. 2015; Sozański 1999). Mają istotne znaczenie w kształtowaniu kariery sportowej: przyciągają osoby o predyspozycjach sportowych, umożliwiają im poznanie dyscypliny i podstaw technicznych, rozwój kompetencji i udział w rywalizacji, osiąganie wysokich wyników (Seweryniak 2013). Sukces w sporcie jest uwarunkowany zarówno czynnikami związanymi z zawodnikiem (jego możliwości motorycznych, psychologicznych, biologicznych, poznawczych), jak i elementami zewnętrznymi, do których należy oddziaływanie środowiska, w tym instytucji sportowych, które zapewniają odpowiednią identyfikację i włączenie do dyscypliny i systematycznych treningów (Čoh, Žvan 2019).

Sport i jego instytucje w czasie izolacji społecznej

Pierwszy przypadek zakażenia wirusem SARS-CoV-2 w Polsce odnotowano 4 marca 2020 r., a już 10 i 12 marca Ministerstwo Sportu wydało rekomendacje (<https://www.gov.pl/web/sport/koronawirus---rekomendacje-ministerstwa-sportu>; <https://www.gov.pl/web/sport/koronawirus---dalsze-rekomendacje-ministerstwa>) dotyczące odwołania zaplanowanych imprez sportowych oraz wstrzymania zajęć sportowych. Wszelka działalność sportowa na terenie Polski została zakazana na podstawie *Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego* (Dz.U. poz. 433). Szczegółowo zakaz ten dotyczył (<https://www.gov.pl/web/sport/stan-epidemii-w-polsce-zakazy-w-ob-szarze-sportu>): prowadzenia obiektów sportowych na otwartym powietrzu lub obiektów sportowych halowych (w tym stadionów, torów wyścigowych, basenów, pól golfowych, torów do gry w kręgle, siłowni, i pozostałych obiektów sportowych i rekreacyjnych); działalności drużyn i klubów sportowych; działalności w zakresie organizowania, promowania, sponsorowania i zarządzania imprezami sportowymi; działalności centrów i klubów fitness oraz innych obiektów służących poprawie kondycji fizycznej i kulturystyce; działalności związanej z organizacją lig sportowych; działalności indywidualnych sportowców i sędziów; działalności rekreacyjnej na obiektach lub świadczenia usług w zakresie zaspokajania potrzeb rekreacyjnych (m.in. organizowanie różnych atrakcji rozrywkowych i rekreacyjnych, takich jak: zjazdy wodne, gry, pokazy, wystawy tematyczne i imprezy plenerowe, włączając festyny, działalność wesołych miasteczek i parków rozrywki, obsługa stoków narciarskich, wypożyczanie sprzętu rekreacyjnego, dyskoteki, sale taneczne i inne imprezy rekreacyjne); prowadzenia działalności usługowej związanej z poprawą kondycji fizycznej (np. sauny, salony kosmetyczne, salony masażu itp.).

Dodatkowo od 1 kwietnia 2020 r. wprowadzono (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 marca 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii, Dz.U. 2020 poz. 566) zakaz korzystania z terenów zieleni pełniących funkcje publiczne i pokrytych roślinnością, w szczególności: parków, zieleńców, promenad, bulwarów, ogrodów botanicznych, zoologicznych, jordanowskich i zabytkowych, a także plaż oraz rowerów miejskich. Wprowadzono również nakaz przemieszczania się osoby do ukończenia 18. roku życia wyłącznie pod opieką osoby dorosłej. Wprowadzone obostrzenia i rekomendacja Ministerstwa Zdrowia **unieważniły jakąkolwiek aktywność fizyczną na świeżym powietrzu**, zarówno w zakresie sportu powszechnego, jak i wyczynowego.

Oddziały sportowe, szkoły sportowe oraz szkoły mistrzostwa sportowego, które funkcjonują w ramach systemu oświaty, zawiesiły działalność dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą w okresie 12–25 marca na podstawie *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 marca w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19*³, natomiast po tym okresie zgodnie z kolejnym rozporządzeniem (*Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19*)⁴ realizowały ją z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub innego sposobu, za co odpowiedzialny był dyrektor danej placówki.

W procesie przywracania aktywności sportowej, zwanym również „odmrażaniem sportu”, można wyróżnić cztery podstawowe etapy.

Pierwszym⁵ było otwarcie parków i lasów oraz przywrócenie możliwości przemieszczania się w celach rekreacyjnych (spacery, biegi, jazda na rowerze). Dodatkowo zniesiono zakaz przemieszczania się osób powyżej 13. roku życia bez opieki osoby dorosłej. Etap ten nie wniósł żadnych zmian w kontekście działalności instytucji sportowych, a umożliwił jedynie podjęcie rekreacyjnej aktywności sportowej.

³ Dz.U. 2020 poz. 410.

⁴ Dz.U. 2020 poz. 493.

⁵ Pierwszy etap zaczął obowiązywać od 20 kwietnia na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 kwietnia 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020 poz. 697).

Etap drugi⁶ związany był z udostępnieniem infrastruktury o charakterze otwartym. Przywrócono działalność: stadionów sportowych (m.in. piłkarskich, lekkoatletycznych), boisk szkolnych i wielofunkcyjnych, w tym „Orlików”, infrastruktury zewnętrznej do uprawiania sportów motorowych oraz lotnictwa, pól golfowych, stadnin koni, strzelnic, torów łuczniczych, torów gokartowych, torów wędkarskich, torów rolkowych, infrastruktury otwartej do uprawiania sportów wodnych oraz kortów tenisowych. Obiekty te działały w tzw. rygorze sanitarnym, który dotyczył m.in. ograniczenia liczby osób jednocześnie przebywających na obiekcie (np. w przypadku boisk do piłki nożnej do sześciu osób i trenera, a w przypadku kortów tenisowych do czterech osób i trenera) oraz ich weryfikacji, zachowania dystansu społecznego, braku możliwości korzystania z węzła sanitarnego i szatni, dezynfekcji urządzeń. W przypadku rodziców dzieci uprawiających sporty na obiektach otwartych wiązało się to z koniecznością np. dowożenia ich w strojach sportowych i każdorazowego dostarczania sprzętu, którego przechowywanie w klubie nie było możliwe, czy zapisywania dziecka na konkretne zajęcia, które organizowane były w mniejszych grupach i wielu terminach.

Na etapie trzecim⁷ przywracania aktywności sportowej udostępniono sale i hale sportowe, a limity osób, które mogły jednocześnie korzystać z danego obiektu, zostały uzależnione od powierzchni obiektów. Zwiększono również limity osób mogących przebywać na sportowych obiektach otwartych (np. w przypadku boisk sportowych do 14 zawodników i dwóch trenerów). Zachowano wcześniejsze wymogi sanitarne, a rodzice dzieci trenujących sporty halowe borykali się z podobnymi problemami jak ci, których dzieci rozpoczęły wcześniej treningi na obiektach otwartych.

Ostatni, czwarty etap⁸ „odmrażania sportu” związany był z przywróceniem działalności basenów, klubów fitness, siłowni, a także ze zniesieniem ograniczeń dotyczących możliwości korzystania z obiektów sportowych. Przywró-

⁶ Etap drugi zaczął obowiązywać od 4 maja na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 maja 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020 poz. 792).

⁷ Etap ten zaczął obowiązywać od 18 maja na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 maja 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020 poz. 878).

⁸ Etap czwarty zaczął obowiązywać od 30 maja (z wyłączeniem działalności siłowni, basenów i klubów fitness, które otwarto 6 czerwca) na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 maja 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020 poz. 964).

cono możliwość organizowania wydarzeń, zawodów i turniejów sportowych (przy limicie uczestników do 150 i bez udziału publiczności), a także obozów sportowych. Możliwa stała się sportowa rywalizacja zarówno na obiektach otwartych, jak i w halach sportowych, a także organizacja przez kluby sportowe obozów szkoleniowych.

Szkoły, w tym oddziały sportowe, szkoły sportowe oraz szkoły mistrzostwa sportowego, do końca roku szkolnego 2019/2020 nie powróciły do tradycyjnej formy działalności.

Założenia metodologiczne

W podjętych analizach postawiono cel poznawczy, skierowany na dookreślenie, w jakim zakresie instytucje sportowe (w tym trenerzy i nauczyciele wychowania fizycznego) podtrzymywały motywację i zainteresowanie dziedziną oraz umożliwiły realizację systematycznych treningów, a także dostęp do rywalizacji sportowej młodym uzdolnionym sportowcom.

Zastosowano metodę wywiadu swobodnego pogłębionego.

Badana próba

Zdecydowano o celowym dobrze próby⁹, którą stanowili rodzice wybitnie uzdolnionych młodych sportowców uczących się w szkołach podstawowych – tenisistki, szachistki, szermierza, piłkarza i koszykarza. Wywiady przeprowadzono z czterema matkami, a w jednym przypadku z matką i ojcem wspólnie. Rodzice uzdolnionych sportowców mieli wykształcenie wyższe.

Dziewczynka, lat 11

Dyscyplina sportu – **tenis**.

Instytucje wspomagające – klub tenisowy, szkoła sportowa (klasa tenisowa).

Tenis uprawia od 5. roku życia. Wybór dyscypliny był przypadkowy, dla podtrzymania kontaktu z kuzynką. Trening w ramach zajęć szkolnych obejmuje trzy

⁹ Andrzej Góralski uznał istnienie tzw. przypadków kluczowych, czyli „takich, których uważa poznanie zezwoli na pierwsze przybliżenie do rozwiązania i prawdy” (Góralski 2009, s. 84). Za przypadki kluczowe uznaje się rodziców, których wypowiedzi są analizowane w artykule.

zajęcia w tygodniu po 1,5 godziny. Dodatkowo dziewczynka uczęszcza na zajęcia płatne – tenisowe w ramach klubu oraz ogólnorozwojowe (zajęcia prywatne). Najważniejsze osiągnięcia: liczne wygrane turnieje, przynależność do kategorii Skrzatki (starsza grupa wiekowa), miejsce w pierwszej dwudziestce na liście rankingowej w Polsce w swojej kategorii wiekowej.

Rodzeństwo – brat, 6 lat.

Dziewczynka, lat 13

Dyscyplina sportu – **szachy**.

Instytucje wspomagające – klub szachowy, Młodzieżowa Akademia Szachowa (MAS).

W szachy gra od 6. roku życia. Wybór dyscypliny nie był przypadkowy – rodzice w wieku juniorskim uprawiali szachy, a ojciec nadal gra w turniejach. Dziewczynka trenuje głównie pod okiem ojca, korzysta ze szkoleń organizowanych przez MAS, a przed pandemią rozpoczęła współpracę z trenerem szachowym (zajęcia płatne, obejmowały jedno dwugodzinne spotkanie w miesiącu).

Najważniejsze osiągnięcia: multimedalistka Mistrzostw Polski Juniorów, członkini Kadry Narodowej Juniorów, tytuł Drużynowej Mistrzyni Europy do lat 12, drugie miejsce na liście rankingowej w szachach klasycznych w swojej kategorii wiekowej w Polsce.

Rodzeństwo – sześcioro, w tym troje dorosłych; dwie siostry również ćwiczą grę w szachy.

Dziewczynka, lat 12

Dyscyplina sportu – **szermierka**.

Instytucje wspomagające – klub szermierki.

Szermierkę uprawia od 6. roku życia. Wybór dyscypliny podyktowany był faktem, że starsi bracia również ją uprawiają. Dziewczynka ćwiczy w tym samym klubie co rodzeństwo, a jej trening obejmuje trzy 1,5-godzinne spotkania w tygodniu, z czego jedno to walki sparingowe między zawodnikami i zawodniczkami z różnych grup treningowych, również spoza klubu.

Najważniejsze osiągnięcia: 15. miejsce na liście rankingowej w swojej kategorii wiekowej w Polsce.

Rodzeństwo – czworo, z czego troje trenuje szermierkę.

Chłopiec, lat 12

Dyscyplina sportu – **piłka nożna**.

Instytucje wspomagające – klub piłki nożnej, szkoła sportowa (klasa piłki nożnej).

W piłkę nożną gra od 8. roku życia. Wcześniej trenował również koszykówkę, a równolegle uprawia tenis. Trening piłkarski obejmuje codzienne 2-godzinne zajęcia w szkole oraz cztery spotkania tygodniowo w klubie.

Najważniejsze osiągnięcia: udział w turniejach krajowych, lidze oraz w Międzynarodowym Turnieju 32. Copa Calatunia, w rozgrywkach Jarocin Cup 2020 wybrany do najlepszej dziewiątki turnieju, liczne sukcesy odnosił również w innych dyscyplinach sportu: tenisie ziemnym (3. miejsce na Talentiadzie – Drużynowych Mistrzostwach Polski do lat 10), biegach przełajowych (1. miejsce w Warszawskiej Olimpiadzie Młodzieży i Mazowieckich Igrzyskach Młodzieży Szkolnej oraz 2. miejsce w Ogólnopolskim Finale Igrzysk Młodzieży Szkolnej w biegach sztafetowych), pływaniu, nartach zjazdowych i unihokeju.

Rodzeństwo – brat, 14 lat.

Chłopiec, lat 13

Dyscyplina sportu – **koszykówka**.

Instytucje wspomagające – klub koszykówki.

W koszykówkę gra od 6. roku życia. Trening w klubie koszykarskim obejmuje trzy spotkania w tygodniu.

Najważniejsze osiągnięcia: zdobycie tytułu najbardziej wartościowego gracza w turnieju (MVP – *most valuable player*), awans do bardzo dobrego klubu koszykarskiego w Warszawie.

Rodzeństwo – dwoje.

Wyniki badań własnych

Analizując rodzicielską ocenę działań instytucji i trenerów w okresie pandemii, stwierdzić należy, że jest ona zróżnicowana – raczej pozytywna, z zastrzeżeniami w odniesieniu do klubów i trenerów, i negatywna w stosunku do szkół i klas sportowych.

Mama tenisistki zauważyła, że chociaż w pierwszym okresie korty były zamknięte, to jednak tenis „wrócił” jako jedna z pierwszych dyscyplin, ponieważ nie jest to sport kontaktowy. Dość szybko wznowiono turnieje tenisowe oraz pojawiły się informacje o organizacji letnich obozów tenisowych. Pomimo tego, ponieważ szkoły pracowały w trybie zdalnym, dziecko nie miało możliwości powrotu do tych treningów, które zapewniała przynależność do klasy sportowej (tenisowej). To zawieszenie treningów szkolnych wymusiło na rodzicach ponoszenie wyższych kosztów ze względu na to, że te aktywności,

które w normalnych warunkach bezpłatnie realizowała szkoła, były konieczne do nadrobienia poprzez komercyjną działalność klubu sportowego. Pomimo próśb rodziców, ani dyrekcja szkoły, ani organ prowadzący nie wyraził zgody na to, by szkolne treningi tenisa mogły być traktowane jako indywidualne konsultacje. Pomimo tego treningi były realizowane w klubie przez trenerów, którzy starali się tak działać, by obniżyć faktyczne koszty uczestnictwa w nich. W tym kontekście szkoła jest oceniana negatywnie. Zarzutem jest m.in. to, że ten sam trener, który mógł organizować treningi tenisa na prywatnym korcie, w szkole dostarczał swoim uczniom krzyżówkę dotyczącą tenisa lub polecenie opracowania życiorysu ulubionego tenisisty. Rodzice działania te uznali za niewystarczające, szczególnie że treningi mogły być prowadzone z wykorzystaniem internetu. Szkoła nie wykorzystwała faktu, że od maja 2020 otworzono korty tenisowe – zdaniem badanych brak wznowienia treningów szkolnych warunkowany był chęcią oszczędności ze strony organu prowadzącego. Także klub sportowy, do którego przynależy córka, nie jest oceniany pozytywnie, jednak jest to opinia podparta dotychczasowym doświadczeniem. Zdaniem rodziców przynależność do klubu daje niewiele profitów, szczególnie finansowych, gdyż uprawianie tenisa jest bardzo kosztowne. Gwarantuje on jedynie udział w oficjalnych rozgrywkach. Badani jednak nie oczekiwali zbyt wiele od klubu w związku z pandemią. Mówią o tym: „to wsparcie tenisowego klubu było takie, że ani my ich nie wspieramy, ani oni nas tym bardziej;” i dalej: „na tym polega właśnie udział w klubach tenisowych... jesteś gdzieś zrzeszony, ale za wszystko musisz płacić sam...” (MO_T)¹⁰. Tracą przez to te dzieci, których rodzice nie podejmują się tego dodatkowego finansowania, będącego konsekwencją braku możliwości trenowania w szkole. Z kolei sam trener z klubu pozostawał w kontakcie z dzieckiem (dzwonił i pisał), ale poza tym nie poświęcał czasu na inne działania.

Rodzice szachistki bardzo wysoko ocenili zaangażowanie trenera (zajęcia płatne), który zintensyfikował spotkania z dzieckiem w czasie pandemii, co też pozytywnie wpływało na motywację dziewczynki w okresach trudniejszych psychicznie. Ponadto klub prowadził zajęcia online dla drużyny ligowej, w której dziewczynka uczestniczyła wraz z innymi członkami drużyny (dwa razy w tygodniu). Zajęcia te były darmowe. Ponadto Polski Związek Szachowy zorganizował dla juniorów będących w MAS sesje online. Sesje te trwały wiele

¹⁰ Respondentom przypisano następujące kody: MO_T – matka i ojciec tenisistki; M_Sza – matka szachistki; M_Sze – matka dziewczynki uprawiającej szermierkę; M_P – matka piłkarza; M_K – matka koszykarza.

godzin i umożliwiały dostęp do bardzo dobrych trenerów. Istotne było to, że „życie szachowe nie zamarło” (M_Sza) – PZSzach przekazywał informacje, trenerzy odbywali treningi z dziećmi.

Klub szermierczy był zamknięty bardzo długo, co wyraźnie odbiło się na motywacji i zaangażowaniu dziewczynki uprawiającej szermierkę. W przeciwieństwie do starszych braci, którzy samodzielnie znajdowali sposoby na to, aby uprawiać ten sport pomimo ograniczeń społecznych, ona odzwyczaiła się od treningów do tego stopnia, że nawet ich wznowienie w czerwcu nie spowodowało powrotu do klubu. Co więcej, niechętnie też podeszła do kwestii wyjazdu na obóz szermierczy. Respondentka podkreślała, że jej starsi synowie, którzy mają sukcesy, lecz także od początku trenowania większą motywację do uprawiania tej dyscypliny, wykorzystali to, co oferował klub sportowy, tj. treningi przez Skype z trenerem oraz wysokie zaangażowanie po otwarciu klubu. Jednak dla córki ten czas i zawieszenie działania klubu przyczyniły się do tego, by rozważyć możliwość rezygnacji z szermierki. Jak mówi o tym mama: „W tę on-linową wersję nie umiała się wpisać i nie chciała za bardzo” (M_Sze). Być może problemem był także brak rywalizacji – zawodnikom brakowało sparingu na co dzień. Ponadto treningi online były uznawane przez młodszych zawodników za śmieszne – „jakieś podrygi przed laptopem” (M_Sze). Przy tym, chociaż sam klub jest przez rodzinę bardzo ceniony – „to jest właściwie drugi dom dla większości rodziny” (M_Sze) – to jednak w ogólnej ocenie matka uznała, że w czasie izolacji społecznej nie otrzymała wsparcia w zakresie treningów dzieci.

Jak uważają rodzice młodego piłkarza, ich syn zawsze trafiał na bardzo dobrych trenerów. Ponadto klub, do którego przynależy chłopiec, ukierunkowuje uwagę rodziców także na sposób żywienia dziecka. W czasie pandemii prawie od początku otrzymali wsparcie ze strony klubu i trenera. Dziecko otrzymało rozpisany trening na każdy dzień, zarówno szybkościowy, jak i sprawnościowy. W trochę późniejszym okresie trener wprowadził spotkania online z całą drużyną i tak odbywali trening taktyczny. Zajęcia te były przemyślane, świetnie przygotowane. Dzieci były także zachęcane do zgłaszania własnych pomysłów. Ponadto ze strony trenera były codzienne spotkania online – trener ćwiczył przed kamerą, a dzieci ćwiczyły razem z nim w swoich domach. Praktyka ta została utrzymana przez wiele miesięcy, co rodzice bardzo doceniają. Regularne treningi na powietrzu zostały wznowione od maja, chociaż z pewnymi ograniczeniami. Pomimo zakazów była bardzo dobra organizacja, by dzieci mogły ćwiczyć w jak największym zakresie. Jednak zupełnie nie było wsparcia ze strony szkoły. Lekcje wychowania fizycznego miały postać teoretyczną,

przy tym były organizowane dość późno. Przez to odpadła znaczna część treningów dziecka, które wcześniej realizowała szkoła. W ocenie rodziców opieka nad zdolnościami sportowymi w szkole została zarzucona. Szczególnie dla sportów drużynowych czas kwarantanny był bardzo trudny – ponieważ tu jest konieczność bycia i trenowania w grupie.

W przypadku koszykówki wysoko oceniona została trenerka z klubu, która utrzymywała kontakt z dziećmi, zachęcała do ćwiczeń i była w tym kreatywna. Wysyłała drużynie interesujące materiały, testy wiedzy, quizy o koszykówce, wyzwania sportowe, co umożliwiało doskonalenie wybranych sprawności. Ponadto realizowane były zajęcia z trenerem taktycznym. Po izolacji klub wrócił do regularnych treningów w czerwcu, chociaż z dużym rygiem sanitarnym (np. nie było możliwości korzystania z szatni). Niektóre ćwiczenia dzieci musiały nagrywać, a trenerka zrobiła z takich krótkich filmów od dzieci jeden dłuższy pt. „Jak ćwiczymy”.

Wyszczególnione szanse wiążą się też z pewnymi rekomendacjami, które zostały sformułowane przez badanych rodziców w trakcie rozmów. I tak rodzice uważają, że w czasie izolacji społecznej wskazane byłoby prowadzenie dla dzieci zajęć ogólnorozwojowych, które są możliwe do zrobienia w każdym domu. Ważne byłoby wsparcie psychologiczne, związane z motywacją, ale też dietetyczne. Pomocne mogłoby być prezentowanie znanych postaci danej dyscypliny sportu. Działania takie mogą być prowadzone także przez nauczycieli wychowania fizycznego w szkole. Istotna jest także regularność działań, pomagająca utrzymać systematyczność treningów. Wskazane byłyby także uporządkowane, ale i rygorystyczne instrukcje od trenerów do samodzielnej pracy. Od klubów sportowych rodzice oczekivaliby zniżek finansowych.

Mama szachistki uważa, że istotną rolę w takim okresie odgrywać by mogła Młodzieżowa Akademia Szachowa, która w jeszcze szerszym zakresie mogłaby włączyć się w szkolenia młodych szachistów. Wskazane byłoby także umożliwienie zawodnikom z jednego klubu gry przez internet – by mogli grać ze sobą wzajemnie – inaczej mówiąc, by klub tworzył warunki turniejowe przez internet. Z kolei ze strony rodziny ważne byłoby zapewnienie dziecku pewnej systematyczności, określenia ram czasowych na konkretne aktywności szachowe.

Do trudności związanych z izolacją społeczną należy m.in. brak dostępności do różnych form rywalizacji, w szczególności brak możliwości wyjazdów na turnieje i grania twarzą w twarz, znaczne obniżenie motywacji, ale też formy fizycznej, wypadnięcie z rutyny, która pozwalała na godzenie wielu obowiązków.

W przypadku szachistki częste wyjazdy na turnieje mobilizowały dziecko, dlatego gdy ich zabrakło, zdarzały się momenty obniżonej motywacji. Jak mówi o tym mama: „Sport się tym żywi, że ciągle się coś dzieje, że się rywalizuje w szachy” (M_Sza).

Dla dziewczynki trenującej szermierkę okres izolacji był demotywujący do tego stopnia, że zaczęła rozważać odejście od sportu.

Trudnością dla piłkarza było zamknięcie w czterech ścianach, znaczne zmniejszenie treningów sportowych, ograniczenie ruchu, brak możliwości bycia w szkole i kontaktu z kolegami. Szczególnie że piłka nożna jest grą zespołową. Prowadziło to do tęsknoty za szkołą, konieczności poszukiwania alternatywnych form ruchu (np. wykorzystywanie balkonu). Kwarantanna była uciążliwa zarówno fizycznie, jak i psychicznie, szczególnie życie z presją, że wiele aktywności na zewnątrz jest zakazanych. Po powrocie na treningi widoczny był spadek formy wszystkich piłkarzy.

W przypadku koszykarza zauważalne było pewne rozleniwienie, nastąpiło rozregulowanie dotychczasowego rytmu pracy i trudno było znaleźć motywację do działania. Szczególnie niebezpieczne jest wyjście z rutyny dla dzieci uporządkowanych, perfekcjonistycznych. Trudnością był także brak kontaktów społecznych z rówieśnikami, co całościowo wpływało na kondycję psychiczną.

Podsumowanie wyników

Rola instytucji i trenerów sportowych w rozpoznawaniu predyspozycji oraz rozwoju potencjału sportowego jest niezastąpiona, szczególnie w sytuacji, gdy nominacje rodziców potrzebują potwierdzenia, gdy brakuje im kompetencji w tej dziedzinie. Dlatego poszukują oni klubów sportowych, w których ich dziecko może się rozwijać. Jednocześnie oczekują od tych instytucji zaangażowania, interakcji, systematyczności, a także takiego oddziaływania, które przyczyni się do sukcesów dziecka. Zwłaszcza że posiadanie samych predyspozycji, a także nawet wczesna specjalizacja w wyborze dyscypliny sportowej chociaż jest powszechna, to nie gwarantuje sukcesu, podobnie jak sukcesy w młodym wieku nie dają pewności, że po wejściu młodego człowieka do elitarnego sportu utrzymają się na analogicznym poziomie (Malina 2010). Jak podkreśla Małgorzata Siekańska, mistrzowie sportu nie rozwijają się w izolacji, muszą mieć dostęp do silnej sieci wsparcia, do której należą oprócz rodziny także trenerzy. Na rozwój młodego sportowca wpływa środowisko, zarówno poprzez udzielane wsparcie, jak i negatywne oddziaływania. Brak zaangażowania trenera, brak

czasu na rozmowy ze sportowcem, brak wskazówek, jak sobie radzić z presją, brak planowania taktycznego czy wyznaczania celów, brak połączenia treningu fizycznego z umysłowym oraz brak równowagi pomiędzy sportem a rekreacją – to czynniki wymieniane jako inhibitory rozwoju uzdolnień sportowych (Siekańska, Wójtowicz 2017). Kluczowe zadanie trenerów to przygotowanie sportowców do wyzwań, do istotnych w ich rozwoju wydarzeń, poprzez odpowiednio dobrane techniki coachingowe. Rolą instytucji sportowych jest tworzenie atmosfery sprzyjającej wzrostowi motywacji do treningów, wyznaczanie celów do osiągnięcia oraz wzmocnienie koncentracji, samokontroli i siły psychicznej. Przy tym ważne jest, gdy treningi opierają się na pracy i dyscyplinie, jednak w atmosferze zaufania (Subotnik i in. 2011).

Nowa sytuacja związana z zagrożeniem epidemiologicznym przesunęła na pierwszy plan troskę o zdrowie, tym samym zmniejszając znaczenie indywidualnego rozwoju predyspozycji jednostek. Działania instytucji sportowych zostały więc albo zupełnie zawieszane, albo istotnie ograniczone. Wpłynęło to także na poziom zaangażowania trenerów zatrudnianych przez te instytucje. Wśród badanych rodziców wskazywano na konkretne, pozytywne działania, takie jak: możliwie szybkie wznowienie treningów (tenis), wzmożenie intensywności treningów w przypadku sportu indywidualnego oraz wzmocnienie motywacji do samodzielnego trenowania z wykorzystaniem internetu, a także prowadzenie zajęć online (bezpłatnych, z dobrymi trenerami – szachy), podtrzymywanie kontaktu instytucji z podopiecznymi poprzez przekazywanie istotnych informacji, systematyczne prowadzenie treningów online (szermierka, szachy, piłka nożna – tu także taktyczne treningi grupowe), skierowanie uwagi rodziców sportowców na żywienie dziecka, wzmocnienie motywacji poprzez kreatywne projekty i wyzwania sportowe skierowane na dzieci, włączenie nowych technologii do sportu.

Do głównych zarzutów kierowanych wobec trenerów i instytucji sportowych należą: zaniechanie treningów lub zmniejszenie ich intensywności, ograniczenie kontaktu z trenerami do sporadycznych kontaktów telefonicznych lub tekstowych oraz rezygnacja z turniejów i uniemożliwienie sportowcom udziału w rywalizacji. Szczególnie negatywnie były oceniane szkoły, w tym sportowe, które nie zaangażowały się w utrzymanie zainteresowania uczniów aktywnością fizyczną, ograniczając się do symbolicznych zadań, niemających związku z treningami.

Rodzice wskazywali, że na skutek izolacji, zawieszenia działalności klubów sportowych nastąpiło obniżenie sprawności fizycznej ich dzieci. Ponieważ trening fizyczny jest procesem, w którym następują obciążenia prowadzące

do przystosowania się mięśni do większego wysiłku fizycznego¹¹, ograniczenie treningów jedynie do warunków domowych doprowadziło do odtrenowania (ang. *detraining*), czego konsekwencją jest obniżenie poziomu wyników sportowych (Mujika, Padilla 2001). W treningu sportowym nawet okres zawieszenia lub rozluźnienia (do czterech tygodni) zmniejsza korzyści, które z treningu czerpią młodzi ludzie, niezależnie od tego, jak intensywny trening był wcześniej. W tym przypadku konieczne jest utrzymywanie treningu w codziennej rutynie, by ograniczać negatywne skutki jego zaprzestania (Jukic i in. 2020).

Jednocześnie izolacja, ograniczenie treningów może mieć także pozytywne efekty, np. pozwolić na wyleczenie kontuzji, pozwolić na odpoczynek przy wcześniejszym przetrenowaniu, pozwolić na unikanie stresu związanego z rywalizacją, zwiększyć czas poświęcony na indywidualny rozwój. Trening w małych przestrzeniach ogranicza też ryzyko kontuzji. Taki okres może więc być okazją do „psychologicznego i fizjologicznego resetu”. Jednak te pozytywne oddziaływania mogą mieć miejsce wtedy, gdy sportowcy mają zapewnione wsparcie trenerów obejmujące wskazówki, jak trenować, zachętę do ochrony zdrowia i wzmacniania odporności, oraz dietetyków, którzy doradzają, jak się odżywiać. Powinni mieć także dostęp do sprzętu, który pozwoli im na codzienne, alternatywne ćwiczenia (Jukic i in. 2020). Tak było i w przypadku badanych – w pojedynczych przykładach okres izolacji umożliwił rehabilitację nadgarstka tenisistki oraz lepszą dietę piłkarza, a dzięki wielkiemu zaangażowaniu rodziców – w tym zapewnieniu dostępu do niezbędnej przestrzeni i sprzętu – udało się utrzymać gotowość dzieci do trenowania. Przy tym w przypadku szachistki nastąpił wyraźny postęp w rozwoju, przyczyniający się do osiągnięć, a w przypadku dziewczynki-szermierza – zupełny zanik zainteresowania sportem.

Prezentowane badania, chociaż ograniczają się do niewielkiej próby, mogą być sygnałem, jak ważnym dla uzdolnionych sportowo uczniów jest uzyskiwanie stałego, systematycznego wsparcia od instytucji sportowych i trenerów. Szczególnie że instytucje mają istotne znaczenie dla przebiegu kariery sportowej młodych ludzi (Seweryniak 2013).

¹¹ Jest to proces odwracalny, zgodnie z zasadą odwracalności treningu, według której zatrzymanie lub wyraźne zmniejszenie treningu prowadzi do częściowego lub nawet całkowitego odwrócenia adaptacji, które były wywołane treningiem (Mujika, Padilla 2001).

BIBLIOGRAFIA

- Abbott A., Collins D. (2002), *A Theoretical and Empirical Analysis of a "State of the Art" Talent Identification Model*, „High Ability Studies”, doi: 10.1080/1359813022000048798.
- Baum A., Łukasiewicz-Wieleba J. (2018), *Korelaty uzdolnień szachowych. Środowiskowe badania nad młodymi adeptami królewskiej gry*, Warszawa: Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej.
- Buekers M., Borry P., Rowe P. (2015), *Talent in Sports. Some Reflections About the Search for Future Champions*, „Movement & Sport Sciences – Science & Motricité”, doi: 10.1051/sm/2014002.
- Chruszczewski M.H. (2009), *Profil uzdolnień. Intelktualne i osobowościowe składniki uzdolnień plastycznych i muzycznych*, Warszawa: Wydawnictwo UW.
- Čoh M., Žvan M. (2019), *Identification of Young Talents in Sport*, „Physical Education and Sport Through the Centuries”, 6 (1), s. 70–79.
- Góralski A. (2009), *Metody badań pedagogicznych w zarysie*, Warszawa: Wydawnictwo Universitas Rediviva.
- Gracz J., Sankowski T. (2000), *Psychologia sportu*, Poznań: AWF.
- Jukic I., Calleja-González J., Cos F., Cuzzolin F., Olmo J., Terrados, N. et al. (2020), *Strategies and Solutions for Team Sports Athletes in Isolation due to COVID-19*, „Sports”, doi: 10.3390/sports8040056.
- Limont W. (2010), *Uczeń zdolny. Jak go rozpoznać i jak z nim pracować*, Gdańsk: GWP.
- Malina R.M. (2010), *Early Sport Specialization: Roots, Effectiveness, Risks*, „Current Sports Medicine Reports”, doi: 10.1249/JSR.0b013e3181fe3166.
- Mroczkowska H. (2010), *Identyfikacja i rozwój młodych talentów. Psychologiczne aspekty trwałego zaangażowania dzieci i młodzieży w aktywność sportową*, „Sport Wyczynowy”, 2 (534), s. 8–17.
- Mujika I., Padilla S. (2001), *Muscular Characteristics of Detraining in Humans*, „Medicine and Science in Sports and Exercise”, doi: 10.1097/00005768-200108000-00009.
- Seweryniak T. (2013), *Analiza wybranych czynników wpływających na rozwój talentów sportowych*, „Strzelectwo Sportowe (Nowoczesne rozwiązania szkoleniowe)”, 10, s. 39–43.
- Siekańska M. (2013), *Talent sportowy – psychologiczne i środowiskowe uwarunkowania rozwoju uzdolnionych zawodników*, Kraków: AWF.
- Siekańska M., Wójtowicz A. (2017), *Polish Version of Research Based Model of Sport Talent Development Environment and Adaptation of Talent Development Environment Questionnaire*, „Studies in Sport Humanities”, doi: 10.5604/01.3001.0012.6519.
- Sozański H. (1999), *Podstawy teorii treningu sportowego*, Warszawa: Centralny Ośrodek Sportu.

Subotnik R.F., Olszewski-Kubilius P., Worrell F.C. (2011), *Rethinking Giftedness and Gifted Education: A Proposed Direction Forward Based on Psychological Science*, „Psychological Science in the Public Interest”, doi: 10.1177/1529100611418056.

Akty prawne

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 października 2012 r. w sprawie warunków tworzenia, organizacji oraz działania oddziałów sportowych, szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego (Dz.U. 2012 poz. 1129).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 marca 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. 2020 poz. 410).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. 2020 poz. 493).

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego (Dz.U. 2020 poz. 433).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 marca 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020 poz. 566).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 kwietnia 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020 poz. 697).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 maja 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020 poz. 792).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 maja 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020 poz. 878).

Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 maja 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020 poz. 964).

Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 roku o sporcie (Dz.U. 2010 Nr 127 poz. 857).

Strony internetowe

<https://www.gov.pl/web/sport/koronawirus---rekomendacje-ministerstwa-sportu> (data dostępu: 7.09.2020).

<https://www.gov.pl/web/sport/koronawirus---dalsze-rekomendacje-ministerstwa> (data dostępu: 7.09.2020).

<https://www.gov.pl/web/sport/stan-epidemii-w-polsce-zakazy-w-obszarze-sportu> (data dostępu: 7.09.2020).

STRESZCZENIE

W prezentowanym artykule podjęto zagadnienie wspierania uzdolnień sportowych dzieci przez instytucje sportowe i trenerów w czasie izolacji społecznej spowodowanej pandemią COVID-19. Celem badań było poznanie, w jakim zakresie instytucje te (w tym trenerzy i nauczyciele wychowania fizycznego) podtrzymywały motywację i zainteresowanie sportem, umożliwiały systematyczne treningi oraz dostęp do rywalizacji sportowej. Przyjęto perspektywę rodzicielską. Przeprowadzono wywiady swobodne pogłębione z rodzicami: szachistki, szermierza, piłkarza, koszykarza i tenisistki.

Rodzicielska ocena działań instytucji i trenerów w okresie pandemii jest zróżnicowana – raczej pozytywna z zastrzeżeniami w odniesieniu do klubów i trenerów, a negatywna w stosunku do szkół i klas sportowych.

Pozytywne działania instytucji i trenerów wskazywane przez rodziców, to: możliwie szybkie wznowienie treningów, wzmoczenie intensywności treningów w przypadku sportu indywidualnego oraz wzmocnienie motywacji do samodzielnego trenowania z wykorzystaniem internetu, podtrzymywanie kontaktu instytucji z podopiecznymi poprzez przekazywanie istotnych informacji, systematyczne prowadzenie treningów online, skierowanie uwagi rodziców sportowców na żywienie dziecka, wzmocnienie motywacji poprzez kreatywne projekty i wyzwania sportowe skierowane na dzieci, włączenie nowych technologii do sportu.

Główne zarzuty formułowane przez rodziców wobec instytucji sportowych i trenerów: zaniechanie lub zmniejszenie intensywności treningów, ograniczenie kontaktu z trenerami do sporadycznych kontaktów telefonicznych lub tekstowych oraz rezygnacja z turniejów i uniemożliwienie sportowcom udziału w rywalizacji. Szczególnie negatywnie były oceniane szkoły, w tym sportowe, które nie zaangażowały się w utrzymanie zainteresowania uczniów aktywnością fizyczną, ograniczając się do symbolicznych zadań bez związku z treningami.

SŁOWA KLUCZOWE: uzdolnienia sportowe, instytucje sportowe, trenerzy, izolacja społeczna, pandemia COVID-19

SUMMARY

In the paper, authors deal with the issue of supporting children's sports skills by sports institutions and trainers during the social isolation caused by the COVID-19 pandemic. The aim of the research was to find out to what extent these institutions (including coaches and physical education teachers) maintained children's motivation and interest in sport, enabled systematic training and access to sports competition. Parental perspective is adopted. Individual in-depth interviews were conducted with

the parents of: chess players, fencers, football players, basketball players and tennis players.

Parental assessment of the activities of sports institutions and coaches during the pandemic is varied. It is rather positive with reservations as regards clubs and coaches, and negative as regards schools and sports classes.

Positive actions of institutions and trainers indicated by parents: resuming training as quickly as possible, increasing the intensity of training in the case of individual sport and strengthening the motivation to train independently using the Internet, maintaining contact between the institution and the mentees by providing relevant information, systematic online training, directing the attention of parents of athletes on child nutrition, strengthening motivation through creative projects and sports challenges aimed at children, incorporating new technologies into sports.

The main accusations made by parents against sports institutions and trainers: abandoning or reducing the intensity of training, limiting contact with coaches to occasional telephone or text contacts, as well as resigning from tournaments and preventing athletes from participating in the competition. Schools, including sports schools, which did not engage in keeping students interested in physical activity, were assessed particularly negatively, and limited themselves to symbolic tasks unrelated to training.

KEYWORDS: sports abilities, sports institutions, trainers, social isolation, COVID-19

ALICJA BAUM – Akademia Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

JOANNA ŁUKASIEWICZ-WIELEBA – Akademia Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

Pedagogika / Pedagogy

Przysłano do redakcji / Received: 14.10.2020

Daty recenzji / Revised: 12.11.2021; 19.11.2021

Data akceptacji do publikacji / Accepted: 3.01.2022